

Informatiefiche

De niet-uitvoering van gerechtelijke uitspraken door Belgische autoriteiten

2026

1 Waarover gaat dit project?

Rechters, advocaten, niet-gouvernementele organisaties, onafhankelijke publieke instellingen en academici uiten al jaren hun bezorgdheid over een groeiende tendens bij de Belgische overheden om bepaalde rechterlijke uitspraken niet uit te voeren wanneer zij daarbij in het ongelijk worden gesteld.

De meest bekende voorbeelden van deze problematiek zijn wellicht de meer dan 10.000 uitspraken van arbeidsrechtbanken met betrekking tot de “opvangcrisis” en de rechterlijke beslissingen over de overbevolking in gevangenissen. Maar het beperkt zich niet tot die thema’s: ook in het arbeidsrecht, het bestuursrecht, het gevangeniswezen of het milieurecht doet dit probleem zich voor.

Het niet-naleven van rechterlijke beslissingen vormt een schending van een van de meest fundamentele democratische principes. Dit brengt het fundamentele principe van de scheiding der machten in het gevaar en vormt daardoor een reële bedreiging voor de rechtsstaat. Deze kwestie staat dan ook centraal in de kritische analyses van de Europese Commissie over de staat van de rechtsstaat in België (het rapport is beschikbaar in het Nederlands, [Frans](#) en Engels).

Het FIRM voert momenteel een onderzoek naar het niet-uitvoeren van rechterlijke uitspraken in België. Het onderzoek beoogt:

- (1) de omvang van het probleem in kaart brengen, met een (niet-exhaustief) overzicht van uitspraken die niet door Belgische overheden werden uitgevoerd;
- (2) beter te begrijpen welke impact deze niet-uitvoering heeft op de betrokken actoren, en welke strategieën zij ontwikkelen om hiermee om te gaan;
- (3) aanbevelingen te formuleren om deze rechtsstatelijke crisis aan te pakken.

In het kader van dit onderzoek verstaan we onder een “niet-uitgevoerde beslissing”:

- een **uitvoerbaar** rechterlijke beslissing (d.w.z. een beslissing waarvoor reeds een vorm van tenuitvoerlegging mogelijk is);
- uitgesproken door **een Belgisch rechtscollege** tegen een Belgische overheid (gewesten, gemeenschappen, federale overheid, enz.);
- waarvoor de betrokken overheid **niet de nodige maatregelen heeft genomen** om de uitspraak uit te voeren en/of de opgelegde dwangsommen niet heeft betaald.

2 Hoe verloopt het project?

Het project wordt opgezet en uitgevoerd door het onderzoeksteam van het FIRM. Het verloopt in verschillende fasen, waarvan de eerste zijn uitgevoerd in 2024-2025:

1. Identificatie van thema's waarin rechterlijke beslissingen niet of slechts gedeeltelijk werden uitgevoerd.
2. Voorbereidende gesprekken met een aantal organisaties waarop deze studie zich richt.
3. Een bevraging van advocaten en middenveldorganisaties via een online vragenlijst, met als doel bijkomende niet-uitgevoerde beslissing te identificeren.

De volgende stap bestaat uit een beperkt aantal diepte-interviews met advocaten en magistraten. Deze gesprekken vinden plaats eind 2025 en begin 2026 en moeten ons in staat stellen om een beter inzicht te krijgen in de impact van de niet-uitvoering van rechterlijke beslissingen op het werk en de praktijk van deze actoren, evenals in de manieren waarop zij daarmee omgaan.

Door de ervaringen van deze eerstelijnsactoren te verzamelen, kunnen we vervolgens aanbevelingen formuleren om deze crisis van de rechtsstaat aan te pakken.

3 Wat houdt de deelname aan dit project in?

De interviews richten zich tot advocaten en magistraten die worden of werden geconfronteerd met situaties waarin beslissingen die zij hebben genomen (als magistraten) of die in het voordeel van hun cliënten zijn genomen (voor advocaten), niet of niet volledig zijn uitgevoerd door een Belgische overheid.

De deelname aan dit onderzoek is volledig vrijwillig.

Ongeacht de ervaringen of meningen van de deelnemende advocaten en magistraten, zal hun getuigenis ons helpen om een nauwkeuriger beeld te krijgen van de situatie rond de niet-uitvoering van rechterlijke beslissingen in België.

Het gesprek zal ongeveer één uur duren en zal plaatsvinden op een locatie die we samen afspreken.

4 Welke vragen zullen worden gesteld?

De interviews zijn bedoeld om meer gedetailleerde informatie te verzamelen over onder andere:

- de soorten situaties van niet-uitvoering van rechterlijke beslissingen waarmee magistraten en advocaten in hun professionele praktijk worden geconfronteerd;
- de stappen die zij kunnen ondernemen wanneer een beslissing niet wordt uitgevoerd;
- de impact van deze niet-uitvoering zowel op hun professionele praktijk als op henzelf en op de mensen of groepen die zij vertegenwoordigen;
- de mogelijke pistes of oplossingen die worden overwogen om de uitvoering van rechterlijke beslissingen te bevorderen.

5 Wat doen we met de verzamelde getuigenissen?

Alles wat tijdens het gesprek besproken wordt, blijft strikt vertrouwelijk.

Om het gesprek vlot te laten verlopen en ons toe te laten actief te luisteren, zullen de gesprekken worden opgenomen. De inhoud van deze opnames wordt uitgeschreven en daarna verwijderd.

Enkel het onderzoeksteam van het FIRM heeft toegang tot de volledige inhoud van de getuigenissen (zowel audio als transcriptie). Alle externe communicatie over het project gebeurt op basis van geanonimiseerde citaten of analyses.

De persoonlijke contactgegevens die worden meegedeeld om aan deze studie deel te nemen, worden bewaard in een streng beveiligde omgeving.

6 Contact ?

Heeft u vragen over het onderzoek of over uw deelname, dan kunt u contact opnemen met het onderzoeksteam via e-mail op research@firm-ifdh.be.

Federaal Instituut voor de Rechten van de Mens

Leuvensweg 48

1000 Brussel

<https://federaalinstituutmensenrechten.be/>

